

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΤΕΠ51

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Ανθρωπιστικών Επιστημών (ΣΑΕ)		
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΤΕΧΝΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ-ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ (ΤΕΠ)		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Μεταπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	ΤΕΠ51	ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ	1 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	Γενεαλογίες της αισθητικής σκέψης στο ευρωπαϊκό και το ελληνικό κίνημα προστασίας των μνημείων: Θεωρία και εφαρμογή		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες φόρτου και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
21-22 ώρες εβδομαδιαίως × 13 εβδομάδες		273-286	10
ΤΥΠΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ <i>Υπ Υποχρεωτική/Επιλογής/Κατ' επιλογήν υποχρεωτική</i>	Υποχρεωτική		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ:	Καμία		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
Η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ (URL)	https://www.eap.gr/education/postgraduate/biannual/art-cultural-heritage-development-policies/topics/#tep51		

1

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα της ΘΕ, οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της ΘΕ.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Μετά το πέρας της Θεματικής Ενότητας, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε θέση να:

- Κατανοούν σε μεγάλο εύρος τις κύριες διαδρομές της σκέψης γύρω από την αισθητική εμπειρία.
- Αντιλαμβάνονται τις διαφορές ανάμεσα στην αισθητική και την ιστοριοτεχνική προσέγγιση.
- Μεταβαίνουν ευχερώς από τη θεωρία στην εμπειρία.
- Συλλαμβάνουν κριτικά ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε αισθητικές, που είναι εν τέλει ηθικές και ιδεολογικές, εμμονές και πολιτιστικές «διάρκειες».

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί η ΘΕ;

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις Λήψη αποφάσεων Αυτόνομη εργασία Ομαδική εργασία Εργασία σε διεθνές περιβάλλον Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών	Σχεδιασμός και διαχείριση έργων Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών - Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις - Λήψη αποφάσεων - Αυτόνομη εργασία - Ομαδική εργασία με αλληλεπίδραση των εκπαιδευομένων - Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον - Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών - Σχεδιασμός και διαχείριση έργων σχετικών με την πολιτιστική κληρονομιά - Σεβασμός στο φυσικό αλλά και στο ανθρωπογενές περιβάλλον, το τοπίο και τον χώρο ως αλληλοεπιδρώσες διαστάσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς - Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου - Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής - Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης	

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η ΤΕΠ51 εξοικειώνει τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες με μία συγκριτική και συνοπτική παρουσίαση της αισθητικής σκέψης γύρω από την ανάδειξη και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο ευρωπαϊκό και το ελληνικό πλαίσιο. Στο πλαίσιο αυτό τονίζεται η διαφορά ανάμεσα στην ιστοριοτεχνική και την αισθητική προσέγγιση, και παρουσιάζονται κριτικά αρχαίες, Βυζαντινές και δυτικές προσεγγίσεις.

Η αισθητική θεωρία εντάσσεται ως κλάδος στη φιλοσοφική σκέψη. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν ανεξάρτητες προσεγγίσεις της αναστηλωτικής και της εν γένει πολιτιστικής δράσης. Η Θεματική αυτή προτείνει με πρωτοτυπία την θεωρητική σύγκλιση της αισθητικής με την αναστήλωση και την κατασκευαστική δράση, εισάγοντας έναν επιβεβλημένο αναστοχασμό, ο οποίος είναι απαραίτητος στον ελλαδικό χώρο.

Αρχικά ανακεφαλαιώνονται ορισμένες βασικές όψεις της αρχαίας αισθητικής θεώρησης, όπως το ζήτημα της αρμονίας, της συμμετρίας, του κόσμου/ευρυθμίας και του φωτός στον Όμηρο, τους λυρικούς ποιητές, τους Προσωκρατικούς, τους Πυθαγόρειους, τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. Ανακεφαλαιώνονται, επίσης, ορισμένες βασικές όψεις της Βυζαντινής αισθητικής θεώρησης, όπως η έννοια του κάλλους, ο λόγος για την πόλη και την αρχιτεκτονική, η νεοπλατωνική θεώρηση του φωτός, της εικόνας, της αλληγορικής αναπαράστασης και της τέχνης. Στη συνέχεια προσεγγίζονται επιγραμματικά στοιχεία της Δυτικής αισθητικής θεωρίας κυρίως δια του Kant. Αν και τα αισθητικά προβλήματα τέθηκαν πολύ νωρίτερα, ο συστηματικός λόγος για την αισθητική ανάγεται στον 18ο αιώνα.

Η Θ.Ε. επισημαίνει την ηθική, ιδεολογική και εθνική διάσταση των αισθητικών αναζητήσεων, δεδομένου ότι 'κάθε αναζήτηση της αισθητικής δεν μπορεί να θεωρηθεί ορθή αν της λείπει το ηθικό περιεχόμενο.' Σχετικές οι συμβολές που εξετάζουν την ιδεολογική διάσταση στην αισθητική θεώρηση της Ευρώπης και τη σημερινή αμφισβήτηση του αισθητικού λόγου. Παράλληλα, τονίζεται η αισθητική διάσταση της αστικής εμπειρίας, ισχυρή στον αστικό σχεδιασμό και την λογοτεχνική αναπαράστασή της.

Στη συνέχεια ανακεφαλαιώνεται η Ευρωπαϊκή σκέψη σχετικά με την αισθητική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς Αγγλική, Γαλλική, Αυστριακή, και Ιταλική, καθώς και η ελληνική σκέψη σχετικά με την αισθητική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σημειωτέον, ότι επιδιώκεται η κατάλληλη σύνδεση με τις επόμενες ΘΕ του ΤΕΠ.

Γνωστικά αντικείμενα:

- Ανακεφαλαίωση Αρχαίας, Βυζαντινής και δυτικής αισθητικής θεώρησης/θεωρίας.
- Ανακεφαλαίωση της Ευρωπαϊκής σκέψης σχετικά με την αισθητική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (Αγγλική/Ruskin, Γαλλική/Viollet le Duc, Αυστριακή/Riegl και Ιταλική/Giovanhoni), καθώς και ελληνική σκέψη (Πικιώνης, Μπούρας, Κορρές, κλπ.).
- Ζητήματα αξίας, αξιολόγησης και ιεράρχησης. Ηθική, ιδεολογική και εθνική διάσταση των αισθητικών αναζητήσεων.
- Επιλεγμένα αναστηλωτικά προγράμματα, δημόσια έργα και τοπιοτεχνημένοι χώροι.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Εξ αποστάσεως εκπαίδευση με διεξαγωγή τριών Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων (ΟΣΣ) κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού εξαμήνου σε Σαββατοκύριακα.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	Στις ΟΣΣ ή/και στις εργασίες χρησιμοποιούνται: Τεχνολογίες για ψηφιακές συναντήσεις (cisco webex), λογισμικά παρουσίασης (τύπου power point) κ.ά. Επιπλέον, οι φοιτητές χρησιμοποιούν εργαλεία αυτοματισμού γραφείου, φυλλομετρητές ιστού (web browsers) καθώς και e-readers για ψηφιακά βιβλία.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι εκπαίδευσης. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</i> <i>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</i>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	3 ΟΣΣ (x 4 ώρες)	12
	2 μικρές γραπτές εργασίες	30
	1 εργασία εξαμήνου	50
	Εξετάσεις	3
	Ατομική Μελέτη	185
	Σύνολο φόρτου ΘΕ (ώρες)	280
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ <i>Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</i> <i>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</i> <i>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</i>	Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών γίνεται στην ελληνική γλώσσα, μέσα από τρεις (3) γραπτές εργασίες και προφορική εξέταση. Κριτήρια αξιολόγησης: Εποπτεία της βιβλιογραφίας και κριτική προσέγγιση στο υλικό που περιλαμβάνεται σε αυτήν. Αναλυτικά, ο βαθμός της Θ.Ε. προκύπτει από την επί μέρους βαθμολογία σε: A1. Δύο (2) Μικρές Έκτασης Γραπτές Εργασίες με συντελεστή βαρύτητας στον τελικό βαθμό της Θ.Ε. $2 \times 5\%$ (10% συνολικά) A2. Μία (1) Εργασία Εξαμήνου (ΓΕ) με συντελεστή βαρύτητας στον τελικό βαθμό της Θ.Ε. 20%. Η βαθμολογία των γραπτών εργασιών (ΜΓΕ και ΓΕ) ενεργοποιείται μόνο με βαθμολογία ίσης ή άνω της βάσης (≥ 5) στις τελικές ή επαναληπτικές εξετάσεις.	

	A3. Τελικές ή επαναληπτικές γραπτές εξετάσεις (ΤΕ) με συντελεστή βαρύτητας στον τελικό βαθμό της Θ.Ε. 70%. Ο Τελικός Βαθμός της εκάστοτε Θ.Ε., στην κλίμακα με άριστα το 10, υπολογίζεται ως εξής: Τελικός βαθμός Θ.Ε. = (ΜΓΕ1+2×0,1) + (ΓΕ×0,2) + (ΤΕ×0,7). Όλα τα σχετικά κριτήρια είναι ανηρτημένα στο ενημερωτικό υλικό που είναι ανηρτημένο στην πλατφόρμα της ΤΕΠ50, στην εκφώνηση κάθε γραπτής εργασίας (αναρτάται σε ειδικό πόρο στην πλατφόρμα), όσο και στον γενικό κανονισμό https://www.eap.gr/education/study-regulations/
--	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία Α'

- Loukaki, A. (2016). *Living Ruins, Value Conflicts*. London: Routledge/Taylor & Francis.
- Loukaki, A. (2016). *The Geographical Unconscious*. London: Routledge/Taylor & Francis.
- Loukaki, A. (2020). 'Athens and Rome Contrasted: The Present Challenge of Managing Two Manners of Classicism.' *Actual Problems of Theory and History of Art: Collection of Articles*. A. V. Zakharova, S. V. Maltseva, E. Iu. Staniukovich-Denisova eds. Lomonosov Moscow State University / St. Petersburg: NP-Print, vol. 10, 74–86. Προσβάσιμο στη διεύθυνση: <http://dx.doi.org/10.18688/aa200-1-6>.
- Loukaki, A. (2020). 'Desacralised Eleusis. Contemplating the Impacts of Non-Restoration on a Major Classical and Poetic Locus.' *Athens University Review Of Archaeology (AURA)*, vol. 3, 279-303.
- Loukaki, A. (ed.) (2020). *Urban Art and the City. Creating, Destroying, and Reclaiming the Sublime*. London: Routledge/Taylor & Francis.
- Loukaki, A. (2021). 'Byzantium-Baroque: Shaping and Overcoming Aesthetic Boundaries.' Εισήγηση στο 3 Διεθνές Συνέδριο, ΕΚΠΑ και Université de Lille». *Mondes Méditerranéens: Perceptions et Transformations de l'Éspace*. Προσβάσιμο στη διεύθυνση: https://www.academia.edu/44168080/BYZANTIUM_BAROQUE_SHAPING_AND_OVERCOMING_AESTHETIC_BOUNDARIES_PREPUBLICATION_PAPER
- Loukaki, A. (2022). 'Sappho's (630-570 BC) Poetics and the Science of Her Time'. In George N. Vlahakis and Chelsea Harry eds. *Women Philosophers and Scientists. From the Antiquity to the Present*. Series title: *Women in the History of Philosophy and Sciences*. Series eds R. Hagengruber, M. E. Waithe G. Paganini. Berlin: Springer.
- Βαβουρανάκης, Γ. (2015). *Εικόνα και Αρχαιολογία. Η Περίπτωση της Προϊστορικής Αρχιτεκτονικής*. Μέρος Α' [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Ιωαννίδου, Μ., Λεμπιδάκη, Ε. (2011). *Η Αναστήλωση των Μνημείων της Αθηναϊκής Ακρόπολης*. Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Αθήνα: Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης (ΥΣΜΑ). Προσβάσιμο στη διεύθυνση: <https://eclass.uop.gr/modules/document/file.php/CIVIL102/02%20Στερεωτικές%20επεμβάσεις%20σε%20αρχαία%20μνημεία/Αναστήλωση%20Μνημείων%20Ακρόπολης.pdf>
- Λουκάκη, Α. 2022. «Όψεις της Αρχαίας Αισθητικής Θεώρησης. Προλεγόμενα στην Αισθητική της Αναστήλωσης. Διδακτικό υλικό για την ΤΕΠ51.
- Μιχελής, Α.Π. (2015). *Αισθητική Θεώρηση της Βυζαντινής Τέχνης*. Αθήνα: Ίδρυμα Παναγιώτη και Έφης Μιχελή.
- Μπούρας, Χ. 1969. «Βυζαντινές 'Αναγεννήσεις' και η Αρχιτεκτονική 11ου και 12ου Αιώνας». *Δελτίον ΧΑΕ* 5, Περίοδος Δ', 247-274.
- Μπούρας, Χ., Τουρνικιώτης, Π. (επιμ.) (2010). *Συντήρηση, Αναστήλωση και Αποκατάσταση Μνημείων στην Ελλάδα 1950-2000*. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

Βιβλιογραφία Β'

- Braudel, F. 2010. *Γραμματική των Πολιτισμών*. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

Eagleton, T. 1992. *The Ideology of the Aesthetic*. Oxford: Blackwell.

Elkins, J. επιμ. 2006. *Art History Versus Aesthetics*. London: Routledge.

Iorga, N. 1989. *Το Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο*, Αθήνα: Gutenberg.

James, L. 1996. *Light and Colour in Byzantine Art*. Oxford: Clarendon Press.

Maguire, H. Wolschke-Bulmahn, J., Littlewood, A. επιμ. 2002. *Byzantine Garden Culture*. Cambridge, Massachusetts: Dumbarton Oaks.

Saradi, H. 1995. 'The Kallos of the Byzantine City: The Development of a Rhetorical Topos and Historical Reality. *Gesta* 34(1), 37-56.

Saradi, H. 1997. 'The Use of Ancient Spolia in Byzantine Monuments: The Archaeological and Literary Evidence.' *International Journal of the Classical Tradition* 3(4), 395-423

Schibille, N. 2014. *Hagia Sophia and the Byzantine Aesthetic Experience*. London: Routledge.

Sendler, E. 1999, 4η έκδ. *The Icon. Image of the Invisible*. Oakwood, Ohio: Oakwood Publications.

Spira, A. 2008. *The Avant-Garde Icon*. Λονδίνο: Lund Humphries.

Trilling, J. 1987. 'Late Antique and Sub-Antique or the Decline of Form Reconsidered.' *Dumbarton Oaks* 41, 469-475.

Webb, R. 2016. *Ekphrasis, Imagination and Persuasion in Ancient Rhetorical Theory and Practice*. Londong: Routledge.

Αγγελής, Δ.Κ. 2004. *Αισθητική Βυζαντινή*. Αθήνα: Εκδόσεις των Φίλων.

Λουκάκη, Α. (2019). 'Η «Μετακίνηση» της Πόλης και τα Ηθικά Διλήμματα στην Προστασία της Αρχαίας Κληρονομιάς: Η Περίπτωση της Κνωσού.' Πρακτικά 12ου Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου (Ηράκλειο 21-25.10.2016). Ηράκλειο: Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών. Προσβάσιμο στη διεύθυνση: <https://12iccs.proceedings.gr/en/proceedings/category/38/34/395>

Λουκάκη, Α. 2009. *Μεσογειακή Πολιτιστική Γεωγραφία και Αισθητική της Ανάπτυξης. Η Περίπτωση του Ρεθύμνου*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Λουκάκη, Α. 2022. «Εισαγωγικό κείμενο». Διδακτικό υλικό για την ΤΕΠ51.

Πανσελήνου, Ν. 9η έκδ. 2010. *Βυζαντινή Ζωγραφική*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Παπαϊωάννου, Κ. 2007. *Βυζαντινή και Ρωσική Ζωγραφική*. Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις.

Ράμφος, Στ. χ.χ. *Μυθολογία του Βλέμματος*. Αθήνα: Αρμός.

Φλωρένσκυ, Π. 2002. *Η Αντίστροφη Προοπτική-Το Εικονοστάσι*. Αθήνα: Ίνδικτος.

Χατητρύφωνος, Ευ. και Curcic, S. επιμ. 2009. *Η Αρχιτεκτονική ως Εικόνα*. Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Πολιτισμού.

